

บทคัดย่อ

แผนงาน การพัฒนาโซ่อุปทานและตลาดสินค้าเกษตรและอาหารสัญลักษณ์ Q อย่างยั่งยืน แบ่งการดำเนินโครงการเป็น 2 ระยะโดยวัตถุประสงค์การวิจัยในระยะแรกมุ่งเน้นการศึกษาภาพรวมของโซ่อุปทานผักปลอดภัยเพื่อระบุประเด็นปัญหาและสร้างกลยุทธ์ดำเนินการในการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรและอาหารสัญลักษณ์ Q อย่างยั่งยืนซึ่งขยายผลเป็นโครงการในระยะที่ 2 รวมทั้ง การศึกษาระบบรับรองการผลิตผักปลอดภัย (Q GAP) และสร้างรูปแบบการพัฒนาเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

แผนงานวิจัยดังกล่าวประกอบด้วย โครงการวิจัยย่อยภายใต้แผน คือ การผลิตสินค้าผักสัญลักษณ์ Q อย่างยั่งยืน ซึ่งวิจัยโซ่อุปทานภาครวมเพื่อระบุประเด็นปัญหาและสร้างกลยุทธ์ดำเนินการพัฒนาโซ่อุปทานผักสัญลักษณ์ Q โครงการย่อยที่ 1 การพัฒนาระบบการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย (Q) ร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ผลิตจริง มุ่งเน้นการเปรียบเทียบมาตรฐาน Q GAP และ Thai GAP รวมทั้งสร้างรูปแบบการควบคุมกระบวนการผลิตผักผลิตผักตามการรับรอง Q GAP ในรูปแบบกลุ่มเกษตรกรภายใต้ผู้นำ กลุ่ม ขณะที่โครงการย่อยที่ 2 การพัฒนาประสิทธิภาพการควบคุมการผลิต GAP ในกลุ่มเกษตรกรเพื่อความเชื่อมั่นสัญลักษณ์ Q เน้นการสร้างระบบที่ปรึกษาเพื่อช่วยกลุ่มเกษตรกรให้มีองค์ความรู้เพื่อจัดการพื้นที่เพาะปลูกในเรื่องวิธีการผลิตและการวินิจฉัยแมลงศัตรูพืชเพื่อใช้ปัจจัยผลิตที่เหมาะสมและโครงการย่อยที่ 3 การออกแบบและพัฒนาระบบตามสอบเพื่อการบริหารโซ่อุปทานสินค้าเกษตรและอาหารภายใต้ตรารับรอง Q สร้างระบบตามสอบสินค้าเพื่อรองรับการรับรองมาตรฐาน Q GAP

ผลการวิจัยพบว่าสินค้าผักปลอดภัยสัญลักษณ์ Q มีศักยภาพในการทำการตลาดเนื่องจากผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคผักปลอดภัย นอกจากนี้ผู้บริโภคมีทัศนคติเชิงบวกต่อตราสัญลักษณ์ที่รับรองโดยรัฐบาล หากแต่ปัจจุบันตรารับรองสัญลักษณ์ Q ยังขาดความน่าเชื่อถือในกระบวนการให้การรับรอง ผู้บริโภคไม่เห็นความสัมพันธ์ของระดับราคาที่สูงขึ้นกับการมีเครื่องหมายรับรองสัญลักษณ์การผลิตผักปลอดภัย จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐาน Q GAP และ Thai GAP พบว่าในส่วนของข้อกำหนดมาตรฐานไม่มีความแตกต่าง แต่ระบบการตรวจรับรองยังมีความแตกต่างกันคือ Q GAP ไม่มีการกำหนดให้ทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงและการประเมินตนเอง ไม่มีการรับรองคุณสมบัติผู้ตรวจและห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ รวมทั้งข้อจำกัดด้านความยืดหยุ่นในการรับรอง โดยมาตรฐาน Q GAP ยืดการรับรองเป็นรายสินค้ามิใช่กระบวนการผลิต

เมื่อวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานผักปลอดภัย พบการทำงานแยกส่วน ไม่เชื่อมโยงกัน ทั้งกลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มตลาด กลุ่มการรับรองมาตรฐานการผลิตสัญลักษณ์ Q และการสื่อสารตรารับรอง Q

ร่างรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การพัฒนาโซ่อุปทาน และตลาดสินค้าเกษตร และอาหารสัญลักษณ์ Q อย่างยั่งยืน

กับลูกค้าเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาตลาดสินค้าสัญลักษณ์ Q จำเป็นต้องมีการจัดการโซ่อุปทานแบบองค์รวมโดยเน้นการสร้างเครือข่ายเกษตรกรที่เชื่อมโยงกับตลาดภายใต้ผู้นำกลุ่ม (farm advisor) โดยพัฒนาศักยภาพในด้านการจัดการควบคุมมาตรฐานกระบวนการผลิตในกลุ่มการทำงานบนระบบที่ปรึกษาด้านกระบวนการผลิตและจัดการปัจจัยผลิตให้เหมาะสม รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพการใช้ข้อมูลบันทึกการผลิต ซึ่งพัฒนาเพื่อเป็นระบบตามสอบ สำหรับวางแผนการผลิตในอนาคต ซึ่งโครงการย่อยทั้ง 3 ได้พัฒนารูปแบบการดำเนินการของกลุ่มเกษตรกรทั้งด้านควบคุมมาตรฐานการผลิต การมีระบบผลิตและการสร้างแบบบันทึกการผลิตเพื่อตามสอบสินค้าสำหรับรับรองสัญลักษณ์ Q โดยรูปแบบการดำเนินงานที่ทั้ง 3 โครงการพัฒนาขึ้นสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรโดยสามารถขยายผลให้กลุ่มหน่วยงานส่งเสริมนำไปใช้พัฒนาเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าว

Abstract

The project plan of sustainable supply chain development for Q product and market of fresh produce and food has allocated the operation objective into 2 phases. The objectives of the first research phase were conducting the situation analysis for Q certified vegetable supply chain in order to identify problems and establish the strategic and operation plan. The establishment of strategic and operation plan will then be extended as the second phase of the project.

The first research phase also was investigated for the Q GAP certification system and implementation and importantly the working model development of the capacity building for GAP vegetable producers. There was sub-project of the sustainable vegetable production for Q certification. This sub - project did Q certified vegetable supply chain study, problem identification and future strategic plan for supply chain development. The other three sup - projects had a major objective of development the working model of capacity building for Q GAP vegetable producer network.

The first sub - projects: Developing production system of agricultural products and food safety (Q) has conducted comparative study between two certified systems, the Q GAP and Thai GAP also developed the internal GAP assurance system for vegetable producers using farm advisory as a quality manager.

The second sub - project: Building effectiveness on internal control system in

farmer group for Q integrity focused on the working model to help the participated growers do field management especially the pesticide utilization based on pest risk analysis.

The third sub – project: Development of traceability system for supply chain management of Q products. The research shown that the Q certified vegetable product has a high marketable potential because of the promising demand from the target consumer. In additional, the consumers shown the positive attitude toward the Q mark which was government owned, however, the customers indicated that the reliability of Q mark was limited. They cannot see the correlation between the price and the certified logo on products.

The result from the comparative study on two certified systems, Q GAP and Thai GAP found no different in standard requirement but significantly different in the system certified process. Q GAP certified system had no requirement for risk analysis and self assessment. It showed no request on certification for being certified Body and Laboratory. Q GAP also certified on product basis while Thai GAP certified on processing basis therefore allowed certification on the product list. The vegetable supply chain analysis also showed the desegregation working in chain, between producer and market sector, the organization of Q certification and the consumer communication.

To develop the sustainable market for Q product, the strategic and operation plan should be complied in a supply chain perspective using the producer network model under the farm advisor as a manager. Such producer network should then be increase the capacity in term of internal GAP process control implementation, the farm management for productivity and cost and the potential builder for using information as decision supportive tool. All three sub-projects have already developed the network working model under the farm advisor. Such model should be implemented in order to increase the number of potential Q certified vegetable producer network.